

ОДЗИВИ ЧИТАЛАЦА

Мајор ДРАГОЉУБ БАБИЋ

САОПШТАВАЊЕ ЗАМИСЛИ ОПШТЕВОЈНОГ КОМАНДАНТА

(У вези дискусије по чланку „Нека питања организационог процеса у припремном периоду операције и боја“)

У „Војном делу“ бр. 1 за 1950 годину изашао је чланак генерала Обрадовића „Једно мишљење по питању саопштавања замисли општевојног команданта“, у коме аутор покреће дискусију у вези чланка генерала Кведера „Нека питања организационог процеса у припремном периоду операције и боја“.

Износићи своје мишљење по питању саопштавања замисли, генерал Обрадовић даје извесне нове поставке не само по питању замисли, већ и по низу других питања из области метода доношења одлуке општевојног команданта. По нашем мишљењу, те нове поставке, принципијелно, далеко су важније по питање саопштавања замисли, тим пре што су, у овом случају, узете као аргументи који треба да допринесу правилном решењу питања замисли. Оне су у чланку изнете као чињенице, без довољно аргументације, гако да је о њима тешко дискутовати, јер нам, стварно, образложења тих поставки у потпуности нису позната.

Схватајући значај покренутих питања у целости и имајући жељу да допринесемо њиховом правилном решењу, ми ћемо у једном кратком осврту изнети своје мишљење по неким питањима која је генерал Обрадовић додирнуо.

1) Аутор чланка сматра да би саопштавање замисли општевојног команданта „донекле спутавало размишљање и самостално стварање замисли потчињених (а нарочито команданата родова и начелника служби) и ометало их у извесној мери у анализи својих родова војске, анализи земљишта, итд.“ Зашто? Ово је само констатација из које ми не видимо довољно разлога да би саопштавање замисли стварно спутавало размишљања и анализу команданата родова и начелника служби. Напротив, размишљајући о овом питању наилазимо на низ разлога који говоре да замисао треба саопштавати, баш зато да би се размишљања потчињених каналисала у једном правцу, да они не би лутали и да би рад штаба, од самог почетка организационог процеса, претстављао једну организовану целину.

Општевојни командант, саопштавањем своје замисли, уствари, пружа помоћ и даје базу за размишљања и рад потчињених. Команданти родова и начелници служби на основу те замисли приступају анализи својих родова војске (служби), анализи земљишта, итд. Њихов рад је усмерен ка решењу

једног истог проблема (оног који је општевојни командант поставио у својој замисли); њихов рад је, значи, плански организован, јединствен, и у њему они, потребном анализом, изналазе најбоља решења за употребу својих родова (служби) и на тај начин стварају најповољније услове за остварење замисли општевојног команданта. Природно је да ће они у овом раду често пута наилазити на тешкоће по питању употребе својих родова (служби), тј. долазиће до констатације да створена замисао не одговара најбоље употреби њихових родова (служби). Њихова је дужност да детаљном и свестраном анализом налазе најбоља решења, извуку што више из могућности својих родова (служби) и обезбеде остварење постављене замисли. Наравно, у томе се може наћи и на непремостиве тешкоће (изразито неповољан утицај земљишта за коришћење дотичног рода војске и сл.). У оваквим случајевима командант рода (службе) дужан је да свом општевојном команданту, поред предлога по замисли коју је од њега примио, предложи нову замисао и предлог за употребу свога рода војске по тој новој, својој замисли. У току оваквог рада команданти родова (служби) имају широке могућности за анализу својих родова (служби), земљишта, непријатеља, итд.

А шта би се десило ако се командантима родова (служби) не би саопштила замисао? Они би у своме раду морали да пођу од једне претпоставке, која ће им бити ослонац за даљи рад и која ће им пружити решење о правцу главног и помоћног удара, бобреном поретку и рашчлањавању задатака јединица по дубини. Другим речима, они би сами морали да стварају и замисао општевојног команданта, јер без ових података не би могли да приступе анализи о употреби дотичног рода војске (службе) у претстојећим дејствима. И није само ствар у томе. Стварајући замисао и анализирајући употребу свога рода (службе), они немају гаранције да ће се ова замисао подударати са замисли општевојног команданта. Они ће услед овога бити принуђени да разматрају употребу свога рода (службе) под разним претпоставкама, да стварају неколико варијанти замисли и да за сваку врше анализу употребе свога рода (службе). Или, као што се то често на вежбама дешавало (у случајевима када општевојни командант не саопштава замисао), да нагађују каква је замисао општевојног команданта. Све ово чини да рад команданата родова (служби) постаје нервозан, да није сталожен, није усмерен ка решењу одређеног циља, већ претставља решење неколико проблема од којих ће, можда, само један бити усвојен. Значи, највећи део посла постаје апстрактан и нема своје сврхе.

2) Говорећи даље о истом питању у чланку се каже: „Мишљење оних који сматрају да би потчињени имали тешкоћа ако се не би саопштила замисао претпостављеног у целини, тобоже зато што би сви они могли донети различита решења и предлоге, није оправдано зато што они тиме унапред претпостављају да ће команданти и начелници, на основу процене свога рода војске и специфичности земљишта, у већини случајева, доносити погрешне предлоге.“

По нашем мишљењу, овде се не ради о „погрешним предлозима“. Раније смо описали под каквим би околностима радили команданти родова (служби) ако би били принуђени да сами стварају замисао општевојног команданта. Овде треба потсетити још на нешто. Сваки командант рода (службе) ствара свој реферат са предлогом за употребу рода војске (службе) за себе.

Свако од њих је принуђен да створи замисао, како би му она послужила као основа „на коју се надовезује и заснива“ његов даљи рад. Тешко је претпоставити случај да би команданти родова (служби), радећи самостално, одвојено један од другог, створили истоветне замисли. Ово из тог разлога, што ће они, полазећи од специфичности дејства свога рода војске (службе), тражити замисао која најбоље одговара раду њихових родова. Једноме ће бити згодан правац главног удара на једном правцу, другоме на другом; једноме одговара један борбени поредак, другоме други; и сл. Из ових разлога, који су објективне природе, команданти родова отпочеће рад по различитим замислима и то ће их, природно, довести до различитих предлога. Тада би, тек за време реферисања, општевојни командант морао да усклађује њихов рад на тај начин што би усвојио једну замисао или дао своју и наредио им да поново саставе своје предлоге на основи једне заједничке замисли. Ми не видимо разлоге који би оправдавали овако дисхармоничан рад и лутање у једном штабу. Дакле, не ради се ту о „погрешним предлозима“, већ о различитим предлозима које треба ускладити, а ово се постиже ако се замисао унапред саопшти.

3) Гледиште да ће команданти родова (служби) „и без потпуне замисли“ моћи да поднесу правилне реферате општевојном команданту „о стварном стању својих родова — служби, о њиховој способности и степену готовости“, је оправдано. Ми се са овим слажемо и идемо још даље: не само „без потпуне замисли“, већ без замисли уопште, али једино у том случају ако реферати садрже само ово што је у чланку наведено (стварно стање родова — служби, њихова способност и степен готовости). Јер, збиља, за овакве реферате није потребан ниједан податак из замисли. Али, ако овај реферат треба да садржи и предлог за употребу рода војске (службе), онда је потребно саопштити целу замисао. А ми мислимо да реферат обавезно треба да садржи и овај податак.

4) По питању садржаја реферата команданата родова (служби) изнето је следеће мишљење: „Ми сматрамо да је за предлог употребе артиљерије, па чак и за њено груписање (како се то обично практикује у нашој настави) потребно нешто више података од оних које КСД лично зна и којима располаже. Због тога ова тачка реферата треба да отпадне у потпуности, пошто је нереална и непотребна.“ Али нам аутор ни овде, ни даље у чланку, не каже који су то подаци које КСД треба још да зна, па, према томе, и да их да команданту артиљерије сд, да би овај могао да састави свој предлог за употребу артиљерије. Ми ћемо покушати да анализирамо податке којима у овом моменту (моменту стварања замисли) располаже КСД, као и податке са којима може да располаже командант артиљерије до момента подношења реферата, како би видели да ли на основу њих командант артиљерије може у свом реферату да обухвати и предлог за употребу артиљерије (чак и за њено груписање).

КСД је био на командантском рекогносцирању КСК коме је присуствовао и командант артиљерије корпуса. Овде је КСД добио, детаљно, на земљишту задатак за претстојећа дејства, упознат је са подацима о непријатељу, сазнао је са којим је средствима ојачана његова дивизија, која ће средства подршке обезбеђивати дејство дивизије, сазнао је и основне елементе употребе родова војске у оквиру корпуса, па према томе и груписање

артиљерије у оквиру корпуса и задатке које ће она извршавати. На крају саслушао је усмену борбену заповест КСК и допунска наређења у којима се конкретизује рад појединих родова војске (служби), на пример, податке из графикона артиљериског напада за артиљерију, и др., а КСД (или начелник штаба) све те податке преноси команданту артиљерије (и осталим командантима родова) за време оријентисања, када им саопштава још и своју замисао.

Сем тога, у времену до подношења реферата, командант артиљерије дивизије учествоваће у командантском рекогносцирању команданта артиљерије корпуса. Овде ће примити задатке које има да извршава, саслушаће заповест по артиљерији и добиће усмено основе из плана артиљериског напада. Он ће често до момента реферисања добити и писмену заповест за артиљерију са прилозима. Али и без ње (пошто је све те податке усмено чуо и записао их на командантском рекогносцирању), узимајући у обзир податке које је добио од КСД и од КАСК на командантском рекогносцирању, он је апсолутно у могућности да поднесе предлог за употребу артиљерије дивизије и њено груписање.

У чланку се сматра да предлог за употребу артиљерије још „није актуелан“ у моменту подношења реферата. Непосредно после саслушавања реферата, општевојни командант треба да донесе своју претходну одлуку. У овој одлуци он треба да се одлучи и по питању употребе артиљерије (односно употребе родова). Према томе, ако КСД не би пре објављивања своје претходне одлуке саслушао предлог за употребу артиљерије, он се у одлуци или не би одлучивао по овом питању, или би се одлучио без учешћа команданта артиљерије чиме би се сасвим потценила улога команданта артиљерије.

Сем тога, командант артиљерије сд, без предлога за употребу артиљерије, не може у то време да припреми своју претходну одлуку, коју доноси после претходне одлуке општевојног команданта.

5) По мишљењу аутора, приликом оријентисања општевојни командант (или начелник штаба) саопштава потчињенима „само оно што је за сваки конкретан случај одлучио да им треба саопштити“ тј. (примера ради, команданту артиљерије сд) „задатак дивизије“, „схватање идеје КСК“, „претходне радње артиљерије“, „место дивизије у борбеном поретку ск“ и „време готовости“. Ни један од ових података који су наведени, није обухваћен појмом замисли. Значи да ови подаци нису подаци из замисли. То је уствари оријентисање штаба. Али, по нашем мишљењу ови подаци, тј. само оријентисање, нису довољни за даљи рад команданата родова (служби), односно, нису довољна база за развијање процеса који најконструктивнијим путем треба да доведе до оформљења одлуке општевојног команданта. Зато је, као што смо раније изнели, неопходно потребно да се командантима родова (служби) саопшти и замисао општевојног команданта (правац главног удара, постројавање борбеног поретка, рашчлањавање задатака потчињеним јединицама по дубини). До овога мора да се дође ако се пође од поставке да је замисао „основ на коме почива сва даља разрада одлуке и планирања.“

Ако се од оваквог гледишта одустане и ако се приликом првог контакта општевојног команданта са командантима родова (служби) саопштавају само они подаци који се наводе у чланку, онда не видимо шта се саопштава из замисли, не видимо шта аутор уопште подразумева под појмом замисли. Јер, ако се не саопштава ништа, онда ту, уствари, замисли и нема,

а самим тим се и побија гледиште аутора да „замисао општевојног команданта треба да се поступно преда и преноси потчињенима“, као и основна поставка аутора да замисао „претставља основу на коју се надовезује и заснива даљи рад свих потчињених“.

6) У даљем излагању јасно се износи мишљење да командант дивизије саопштава своју замисао „за време доношења претходне одлуке“. Пошто смо из досадашње анализе видели да у организационом процесу који аутор предлаже, команданти родова још увек (све до претходне одлуке) нису упознати са замишљу општевојног команданта, то закључујемо да он (општевојни командант) за време доношења претходне одлуке први пут саопштава своју замисао. Ово још једанпут побија гледиште аутора (изнето у почетку чланка) да „Замисао (идеја) општевојног команданта у припреми операције (боја) претставља основу на коју се надовезује и заснива даљи рад свих потчињених његовог штаба.“ Напротив, основу за рад потчињених из онога што смо из чланка могли да закључимо) претстављају подаци оријентисања, које потчињенима даје командант (или начелник штаба), а који, примерно за рад команданта артиљерије, обухватају: „задатак дивизије и схватање идеје КСК, претходне радње артиљерије, место дивизије у борбеном поретку ск и време готовости.“

7) У чланку се предвиђа да командант артиљерије даје свој предлог за употребу артиљерије после објављивања претходне одлуке општевојног команданта. Међутим, аутор предвиђа да командант дивизије, начелник штаба и командант артиљерије, треба да „размотре“ употребу артиљерије пре него што командант дивизије донесе претходну одлуку. Нама није јасно у коју се сврху врши ово заједничко „разматрање“ пошто командант артиљерије још нема предлог за употребу артиљерије и пошто командант дивизије, очигледно, неће у својој претходној одлуци обухватити и одлуку за употребу артиљерије (јер ће предлог о њеној употреби чути после објављивања одлуке). Овде нам није јасно гледиште аутора по питању садржаја претходне одлуке. Заправо, да ли је претходна одлука по садржају онаква какву је у пракси сусрећемо, тј. обухвата ли и тачке о употреби родова војске и да ли су потребна допунска упутства по родовима војске?

Под претпоставком да усвојимо гледиште аутора да команданти родова (служби) подносе своје предлоге после завршеног процеса доношења претходне одлуке општевојног команданта, намеће нам се закључак: или да мењамо садржај претходне одлуке, или да се општевојни командант у својој одлуци одлучи о употреби родова (служби) без учешћа својих команданата родова:

Ако из садржаја претходне одлуке испадну питања задатака, употребе и груписања родова војске и служби, онда уствари остаје само основна тачка претходне одлуке (одлучио сам: итд.) и непотпуни задаци за стрељачке јединице (који могу да обухвате само: правац дејства, задатке, граничне линије и обезбеђење спојева, али без података који говоре о ојачањима и подршци од стране родова — служби). Шта би у ствари претстављала оваква одлука? Ако се осврнемо на садржај замисли видимо да је ова претходна одлука уствари (по своме садржају) замисао проширена подацима о правцима дејства стрељачких јединица, граничним линијама, обезбеђењу спојева. Али, онда долазимо до једног другог питања, тј. да ли нам је за овакво незнатно

проширење замисли (додајући само наведене податке) било потребно толико времена које се планира за припрему и састављање реферата (а које у примеру који наводи генерал Кведер, у оквиру корпуса износи 24 часа, у оквиру дивизије 12 часова). Изгледа нам да би у оваквим случајевима имали збиља „мртво време“ и да би код оваквог метода тек овде дошли на почетак организационог процеса операције (боја) који се оријентисањем штаба и саопштавањем замисли у самом почетку предлаже много раније.

Друга могућност, да се општевојни командант одлучи о употреби родова војске без учешћа својих команданата родова (служби), у једном организационом процесу који се развија у нормалним условима, унапред одбацујемо. То би било рушење ауторитета и умањивање улоге команданата родова (служби), то би било негирање улоге штаба преко кога и помоћу кога општевојни командант припрема операцију (бој) и командује својим јединицама.

Из овога што смо изложили још више се учвршћујемо у мишљењу да команданти родова (служби) своје предлоге о употреби родова треба да изнесу пре претходне одлуке општевојног команданта и то у своме реферату.

8) По питању реферисања имали би да кажемо још неколико речи. У излагањима у чланку сусрећемо се са следећим мислима: . . . „да би могао саставити свој основни реферат“ . . . ; . . . „јер су наведени подаци довољни за састављање претходног реферата“ . . . ; . . . „у свом основном реферату“ . . . ; . . . „командант артиљерије саставља свој реферат“ . . . Поред тога видимо да командант артиљерије после објављивања претходне одлуке од стране општевојног команданта даје свој предлог за употребу артиљерије.

Из изложеног видимо да команданти (начелници) родова и служби два пута реферишу општевојном команданту, али аутор нигде не говори да они подносе два реферата. У излагању се изричито говори о реферату у коме команданти родова и служби, на пример, командант артиљерије износи: састав дивизијске артиљерије и артиљерских ојачања, место ојачања и време пристизања, итд., но у којима не изнесе предлог за употребу својих родова. Ову радњу аутор различито назива (реферат, основни реферат, претходни реферат); а за ону другу радњу, која је по времену потпуно одвојена од прве и у којој команданти родова (служби) изnose предлог за употребу и груписање својих родова не даје никакав назив, који је, свакако, потребан. Да ли је и то реферат? Ми мислимо да јесте, значи да команданти родова (служби) подносе два реферата.

9) У задњем ставу свога чланка аутор углавном предлаже следећи редослед послова у организационом процесу:

— командант артиљерије дивизије подноси свој реферат без предлога за употребу артиљерије;

— командант дивизије, начелник штаба и командант артиљерије врше „разматрање“ употребе артиљерије;

— командант дивизије доноси претходну одлуку, али без одлуке о употреби артиљерије;

— командант артиљерије подноси предлог о употреби артиљерије.

Из овога можемо да извучемо закључак да командант артиљерије два пута подноси реферат.

Даљи ток процеса није нам објашњен. Можемо да поставимо питање: када командант дивизије доноси одлуку по питању употребе артиљерије (односно употребе осталих родова — служби, пошто је артиљерија узета само као пример)? Ако то чини после предлога команданта артиљерије, онда постоје и две претходне одлуке.

Ако то командант дивизије чини на командантском рекогносцирању, онда командантско рекогносцирање није добро припремљено, јер је основа за његово извршење претходна одлука општевојног команданта. С друге стране, све док се не донесе претходна одлука не може се опочети са разрадом планова, те смо на тај начин, ако се она по питању употребе родова доноси на командантском рекогносцирању, у знатном временском закашњењу.

10) На крају, наш је закључак да су у чланку „Једно мишљење по питању саопштавања замисли општевојног команданта“ ток организационог процеса припремног периода и нека битна питања овог периода додирнути недовољно јасно, непотпуно и недовољно аргументовано.

Што се тиче тока процеса и метода доношења одлуке општевојног команданта наше је мишљење да редослед треба да буде следећи: стварање замисли, оријентисање штаба и саопштавање замисли, припрема и саслушавање реферата са предлозима за употребу родова војске (служби), претходна одлука општевојног команданта и издавање допунских упутстава, командантско рекогносцирање са издавањем коначне одлуке (усмене борбене заповести) и допунских наређења.